No. 41. Donderdag 13 October 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éëns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een k r a c h t i g beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier Vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f 600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de reeds ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8. Het vereischte bedrag is nog niet geheel bijeen.)

De Curaçaosche Hoedenvlechterij.

In hartelijken dank ontvingen wij uit Curaçao, van den heer H. J. C o h e n H e n r i q u e z, den zoo verdienstelijken vertegenwoordiger van de Koloniale Commissie der te Scheveningen gehouden Huisvlijttentoonstelling, waar de Curaçaosche hoeden zulk een opgang hebben gemaakt, een afdruk in brochurevorm van diens belangrijke voordracht, betreffende deze vlechtkunst, den 28en Juli j.l. gehouden voor de Curaçaosche Maatschappij tot bevordering van Landbouw, Veeteelt, Zoutwinning en Visscherij, waaruit wij gaarne het een en ander aanhalen om het onder de aandacht onzer lezers te brengen.

Spreker begon met eenige mededeelingen te doen omtrent de verbouwing en de bewerking in den Staat Zulia van het stroo, dat op Curaçao voor het vlechten van hoeden gebruikt wordt en gaf daarna een beschrijving van de aldaar gevolgde vlechtwijze. Verder zeide de heer Henriquez o.m.:

„Ook heb ik, overtuigd, dat ik voor onze industrie daaruit voordeel zou kunnen trekken, de hoedenfabrieken van de heeren C. W. Christern en Numa P. Leon, vergezeld van mej. Crefte, bezocht.

Aangezien het mij bekend was, dat het in de bedoeling van het Koloniaal Gouvernement lag eene persmachine uit Europa te ontbieden, heb ik mijn aandacht voornamelijk geschonken aan de wijze, waarop de hoeden geperst worden en heb ik getracht te weten te komen, welk model persmachine voor onze industrie het meest geschikt zou zijn. 't Komt mij voor, dat de pers II S. 95, verkrijgbaar bij de Kgl. Bayer-Huttenambt, Sonthofen, met oven, het beste aan het doel zal beantwoorden.

Genoemde fabrieken werden verscheidene keeren door mej. Crefte en mij bezocht en hebben wij ons door aanschouwing geheel op de hoogte gesteld van de wijze, waarop de hoeden geperst worden.

Eenige door mij medegenomen Curaçaosche hoeden van een waarde van *f* 0.50, *f* 0.75, *f* 1.— en *f* 1.25 werden in die fabrieken geperst en zagen er daarna veel sierlijker uit, waardoor zij een belangrijk hoogere marktwaarde verkregen.

Onder die geperste hoeden zijn er eenigen, die veel overeenkomst hebben met de hoofddeksels alhier uit Porto Rico ingevoerd.

Ook omtrent het kleuren van hoeden, het strijken en opmaken daarvan, werden op die fabrieken inlichtingen ingewonnen, zoodat zulks eventueel ook hier zal kunnen worden gedaan. Eenige zeer nuttige op die fabrieken gebruikt wordende gereedschappen, die hier op den vlechtcursus onbekend zijn, werden door mij aangekocht.

Door den heer Cardoze, onderdirecteur op de fabriek van den heer Leon, werd mij bereidwillig de wijze getoond, waarop de hoeden gewasschen worden en stijfgemaakt.

Wanneer het door den president uitgevaardigd decreet en mijn bemoeiingen in zake het bereiden van het stroo de gewenschte resultaten hebben, dan zal dit ongetwijfeld der hoedenindustrie ten onzent ten goede komen, omdat dan aan een eerste voorwaarde voor het vlechten van hoeden van een goede kwaliteit — de beschikking over geschikt vlechtmateriaal — zal zijn voldaan.

De hoop mag wel worden gekoesterd, dat die resultaten verkregen zullen worden, want reeds ontving ik na mijn terugkeer alhier, van den heer president van den staat Zulia een monster stroo, bereid op de door mij aangegeven wijze, welk monster van zeer goede hoedanigheid was.

Uit de toezending van dat monster blijkt alweder, dat het meergenoemden president ernst is om het zijne bij te dragen tot de verbetering van 't stroo, dat aldaar wordt verwerkt en hier ingevoerd.

De ondervinding door mej. Crefte en door mij te Maracaibo opgedaan, zal er ook toe kunnen bijdragen, dat de Curaçaosche hoedenindustrie een hoogere vlucht neemt, vooral wanneer de te bestellen persmachine zal zijn ontvangen en in gebruik genomen. Volgens mijn bescheiden meening, zal het, bij een verdere bestudeering van de zaak wellicht blijken, dat er nog zeer vele verbeteringen zullen kunnen worden ingevoerd.

Meermalen is de opmerking gemaakt, dat onze hoeden in het geheel niet te vergelijken zijn, voornamelijk met die, uit Columbia en Ecuador afkomstig. Men moet echter niet uit het oog verliezen, dat de industrie in Columbia en Ecuador reeds sedert geruimen tijd intens beoefend wordt.

Reeds op de tentoonstelling te Parijs gehouden, gedurende de regeering van Keizer Napoleon III, brachten twee hoeden, in Ecuador gevlochten, 1000 frcs. per stuk op. Stelt men hiertegenover, dat onze hoeden van een eenigszins hooge waarde, bv. van *f* 5.— per stuk, op Curaçao slechts gedurende de laatste jaren op betrekkelijk uitgebreide schaal worden gevlochten, dan is het niet te verwonderen, dat de tegenstelling groot is.

Hierin mag echter geen reden worden gevonden om het vlechten van fijne hoeden niet aan te moedigen. Er komen nu reeds meer aanvragen in om die hoeden dan eenigen tijd geleden, en hieruit mag de gevolgtrekking wel worden gemaakt, dat onze hoeden gewild zijn.

Onze hoeden worden in wijderen kring bekend, en monsters worden gevraagd, niettegenstaande de bewering van velen, dat wij nooit hoeden zullen kunnen leveren, die zelfs eenige overeenkomst vertoonen met die uit Columbia, Ecuador en Peru.

Uit het oog mag niet worden verloren, dat elk artikel een verschillende markt heeft en de smaak zeer varieërt. Zelfs in Brazilië worden er op dit oogenblik maatregelen genomen, dat het Gouvernement de invoerrechten op onze hoeden, die zeer hoog zijn, verlaagt. De kans hiertoe bestaat ook. Een nieuw afzetgebied zal dan voor ons geopend worden.

Mijns inziens zal de tijd nog moeten leeren of wij ons enkel tot het vlechten van gewone hoeden moe-

ten bepalen. Het vlechten van fijne hoeden kan in geen enkel opzicht afbreuk doen aan onze industrie, want iemand, die fijne hoeden vlecht, zal nog beter gewone hoeden kunnen vlechten, dan een persoon, die slechts minderwaardige hoeden kan leveren.

Meer zorg dient dus besteed te worden aan het vlechten onzer fijne hoeden. Naar mijn meening zou ook een nader onderzoek omtrent het stroo en het technisch gedeelte van die industrie in de naburige bovengenoemde Republieken moeten worden gedaan.

Door het uitzenden bv. van een of meer personen om zich aldaar te bekwamen, of wel door 't stellen voor eenigen tijd van een vlechtster aan het hoofd van onzen vlechtcursus, zal onze industrie ongetwijfeld zeer gebaat zijn. Nu is de tijd daartoe gekomen, want Curaçao heeft met zijn hoeden in den vreemde naam gemaakt."

Het komt ons voor, dat de loffelijke bemoeiingen van den heer Henriquez, zoo zij algemeene medewerking vinden, der Curaçaosche hoedenvlechterij zéér te stade zullen komen.

PERSKRONIEK.

INHOUD: Mr. C. Th. van Deventer in *De Telegraaf* over een eventueelen aankoop van Portugeesch Timor. — *De Nieuwe Courant* en het *Algemeen Handelsblad* over de Indische begrooting.

Door den Haagschen redacteur van De Telegraaf werd Mr. C. Th. v. Deventer's meening gevraagd aangaande de wenschelijkheid om het Portugeesche gedeelte van Timor te koopen.

Mr. v. Deventer acht dit nog zoo gek niet.

„Wanneer wij geheel Timor bezaten," zeide hij tot den Telegraaf-man, „zouden wij er zeker iets goeds van kunnen maken, en het zou dan ook voor ons zeer gewenscht wezen, en tevens in het belang van ons koloniaal bestuur, zoo we het eiland geheel konden krijgen. En niet het minst zou zulks in het belang der bevolking zijn, want Hollandsch Timor wordt héél wat beter bestuurd dan Portugeesch Timor en de toestanden zijn er dan ook beslist gunstiger. Ik ben daarom van meening, dat als Portugal werkelijk Timor zou willen verkoopen, wij een ernstige poging moeten doen, om het in handen te krijgen, indien de prijs niet al te hoog is. Nu moeten we ons echter," aldus ging de heer Van Deventer voort, „nooit verbeelden dat we uit dien aankoop veel direct voordeel zouden behalen. De tijd, dat men uit koloniën aanmerkelijke voordeelen trekt, is voorbij. Wij zouden echter van geheel Timor een welvarend eiland kunnen maken, zóó, dat we uit op te leggen belastingen niet onaanzienlijke inkomsten konden verkrijgen, maar die gelden zouden dan toch weer allereerst voor het eiland zelf moeten worden besteed......"

„Maar zouden wij tegen andere natiën kunnen opbieden?"

„Ik zie niet in, antwoordde mr. Van Deventer, „waarom andere mogendheden zulke aanzienlijke sommen voor het gedeeltelijk bezit van het eiland zouden geven. Ik ben niet bang, dat ze ver boven ons zullen gaan, wanneer de verkoop werkelijk aan de orde mocht komen. De aankoop zou voor de andere, in het telegram genoemde landen waarlijk niet zooveel aanbevelenswaardiger zijn dan voor ons. Amerika bv. zou er al direct één of meer oorlogsschepen moeten stationeeren, terwijl voor ons het bezit van geheel Timor geen uitbreiding onzer koloniale vloot tengevolge zou behoeven te hebben. Onze bestuursorganisatie in Indië maakt het ons gemakkelijk, om geheel Timor te besturen. Wij moeten ons dan ook in eventueele voornemens omtrent aankoop niet laten intimideeren door het vooruitzicht, dat andere landen misschien millioenen boven ons zullen gaan. Wij zouden ons in alle kalmte moeten afvragen: wat kunnen wij voor Timor betalen? Een fair, maar niet overdreven bod zouden we moeten doen."

Uit het vraaggesprek nemen wij nog het volgende over:

„Zou de aankoop financieel onze krachten niet overschrijden?" vroeg de Telegraaf-man.

„Ja, in zekeren zin zijn we natuurlijk het geld, waarvoor we Timor zouden koopen, kwijt. Maar we moeten geen overdreven prijs betalen, zeer zeker zijn de instemming der bevolking, door bv. te voren eens met de hoofden op Timor te raadplegen en dan behalen we toch het indirecte voordeel, dat we het eiland tot ontwikkeling brengen, want door 't tegenwoordige gedeeld bezit worden orde en welvaart zéér belet......"

„Maar zou het dan moreel niet boven onze krachten gaan, als ons koloniaal bezit nog grooter wordt?"

„Neen," zei mr. Van Deventer met beslistheid. „De taak, om van Timor iets goeds te maken, zal voor ons lichter zijn, wanneer we geheel Timor bezitten, dan wanneer de toestand blijft, zooals die nu is. Vroeger hebben we ons aan het eiland weinig gelegen laten liggen. Onder gouverneur-generaal Van Heutsz is dit veranderd, maar we ondervinden gereregeld, hoe we in ons streven bemoeilijkt worden door het gedeeld bezit. Ik heb," aldus besloot mr. Van Deventer zijn belangrijke mededeelingen, „Timor wel eens bezocht. En bijna nooit ben ik zoo trotsch geweest op mijn Nederlanderschap als toen. Ik zag de slecht verzorgde Portugeesche hoofdplaats Dilly en daarbij de keurig-nette, goed onderhouden hoofdplaats van het Nederlandsch gedeelte: Koepang. Maar om geheel Timor in goeden toestand te kunnen brengen, moeten we het ook geheel bezitten......"

Aldus de heer Van Deventer.

Onzerzijds hierbij een opmerking: bestaat er niet een verdrag, tusschen Nederland en Portugal afgesloten, waarbij bepaald is, dat Portugal eerst dan zijn Timoreesch bezit aan een andere mogendheid zal verkoopen, wanneer het daaromtrent niet met Nederland tot overeenstemming is gekomen? Zoo iets dus van een voorkeursrecht, dat Portugal ons gegund zou hebben. In dit geval ware „concurrentie" met andere koopers zoo goed als uitgesloten.

* * *

De Nieuwe Courant gaat voort met de bespreking van de détailposten der Indische begrooting.

„Van groot belang voor Indië, zegt het blad, is het voorstel om te beginnen met den havenbouw te Soerabaja, waarvoor in het geheel 14 millioen noodig worden geacht en waarvan 2 millioen in 1911 zullen worden verwerkt.

Zooals bekend, waren plannen tot verbetering van de haventoestanden aldaar reeds lang hangende, doch het groote meeningsverschil tusschen de verschillende adviseurs omtrent de wijze waarop daarin moest worden voorzien, hield telkens het vaststellen van een definitief plan tegen, tot ten slotte de hh. Kraus en De Jongh in commissie werden gesteld om de Regeering van advies te dienen.

Het door hen opgemaakt ontwerp mocht de instemming wegdragen van alle gehoorde autoriteiten en van den meest belanghebbenden, den Soerabajaschen handel, en wordt thans ter goedkeuring aan de Volksvertegenwoordiging voorgelegd.

Het groote voordeel van het thans voorgestelde ontwerp boven de bestaande toestanden is, dat daarbij is losgelaten het tot dusverre steeds op den voorgrond gesteld beginsel, dat er moest zijn een centrale douane, een emplacement, waarheen alle te vervoeren goederen ter vervulling van douane-formaliteiten moesten worden gebracht, wat bij zulk een enorm goederenvervoer als te Soerabaja niet anders dan tot groote ophooping, stagnatie en tijdverlies moest leiden. Bij de voorgestelde inrichting zal niet het goed naar den verificateur, maar de verificateur naar het goed gaan.

Wij wenschen de Regeering en Soerabaja geluk met dit resultaat."

* * *

Het Algemeen Handelsblad over de Indische begrooting:

„Aan een voor de Indische ambtenaren en officieren brandend vraagstuk, dat betreffende de wijziging der verlofsbepalingen, wordt bij deze begrooting eveneens een bevredigende oplossing gegeven.

Zooals reeds was uitgelekt, ligt het in de bedoeling aan de landsdienaren in Indië de gelegenheid te geven, na 6 jaren dienst in de koloniën met verlof naar Europa te vertrekken. Men wil intusschen dezen maatregel niet onmiddellijk invoeren, waardoor de geregelde gang van den dienst zou kunnen worden verstoord, maar in 1911 het recht van verlof toekennen na 9 jaar, in 1912 na 8 en in 1813 na 7 jaar dienst in de kolonie, zoodat de maatregel eerst in 1914 zijn beslag zal krijgen.

Met deze wijziging, waarbij de duur van het normale verlof, d. i. na 6 jaren dienst, op 8 maanden is gesteld, gaat eene wijziging gepaard in de verlofstractementen, welke inzonderheid aan de lager bezoldigden ten goede komt, waar van de eerste *f* 125 activiteits-tractement 75 % als verlofs-tractement wordt toegezegd, 50 % van de tweede *f* 125 en zoo verder.

Duidelijk blijkt, — en de minister zegt het ook in zijn M. v. T. — dat de regeering van oordeel is, dat er reden is, aan te nemen, dat het belang van den dienst wordt gebaat door de gelegenheid te openen met korter tusschenpoozen terug te keeren in een Westersche omgeving.

Het komt ons daarom vreemd voor, in bedoelde memorie de restrictie aan te treffen, dat den ambtenaar of officier slechts driemaal het recht op zulk een verlof wordt toegekend. Wij meenen juist met het oog op bedoelde aannemelijkheid, dat de mogelijkheid behoort open te staan voor uitzonderingen op den algemeenen regel in het belang van den dienst. Er worden toch wel ambtenaren en officieren aangetroffen met 27-jarigen dienst, op wier diensten nog zooveel prijs wordt gesteld, dat men hun nog gunt een kouden neus te halen?

Van belang is ook de bij deze begrooting voorgestelde reorganisatie der politie. De verbetering van het politiewezen in Indië werd reeds sedert jaren bepleit en ook wat Java en Madoera betreft door het noodige onderzoek voorbereid, na de weinig afdoende hervorming in 1897.

Wij meenen, dat de ten opzichte van het politiewezen voorgestelde maatregelen inderdaad zeer veel tot verbetering van den bestaanden toestand zullen bijdragen.

Het komt ons echter voor, dat de centrale leiding, die nu, waar het gemis van eenheid een van de cardinale gebreken wordt geacht van de tegenwoordige politie, niet kan worden gemist, wel wat meer zal kosten dan het geraamd bedrag. Zoo zien we voor dit bureau, dat met de leiding van 't politiewezen in den geheelen Indischen Archipel wordt belast, geen kleinigheid, wel een aantal hoofdambtenaren uitgetrokken, doch geen lager personeel. Waar het hier geldt het daadwerkelijk gebruik maken van de den procureur-generaal verleende bevoegdheid, „om aan de Europeesche administratieve ambtenaren, welke met de politie belast zijn, zoodanige instructiën te geven, als hij in het belang der justitie tot opsporing en voorkoming van misdrijven en tot handhaving der orde en rust noodig zal achten", (M. v. T.), meenen we, dat er in een archipel met 40 millioen inwoners voor dat bureau nog al iets te doen zal zijn, waarvoor een schrijverspersoneel niet zal kunnen worden gemist.

Waar de laatste nota van wijziging de aanvankelijk op *f* 40 (normaal) gestelde bezoldiging van Europ. hoofdagenten tot *f* 60 werd verhoogd, wijl men vreesde daarvoor de gewenschte elementen niet te zullen vinden, komt het ons voor, dat ook het maximum, dat den inlandschen politie-agent in uitzicht wordt gesteld, wel wat gering is, inzonderheid voor de hoofdplaatsen."

De conclusie, waartoe het Algemeen Handelsblad komt, is deze:

„Uit deze begrooting spreekt ten duidelijkste, dat de gouverneur-generaal Idenburg, wien in de Indische pers wel eens weinig actie werd verweten, voortgaat op den door zijn voorganger gebaanden weg, waardoor de toekomst van de aan zijn zorgen toevertrouwde kolonie zal zijn verzekerd."

Uit de O.-I. Mail.

De **cholera** is nog altijd niet geweken. Telkens steekt, dan hier, dan daar, deze ziekte weer den kop op.

Een verblijdend bericht was, dat op Koninginneverjaardag de stedehouder te Bangli (Eiland Bali) aan al zijne slaven en pandelingen de vrijheid heeft gegeven.

Naar de Indische bladen meldden, is een samenzwering tegen het Nederlandsche gezag, die in Rembang, Kediri, Madioen en Soerabaja broeide, bijtijds ontdekt en onschadelijk gemaakt.

Zondagsrust-Circulaires.

De verschillende door den G.-G. achtereenvolgens uitgevaardigde circulaires, betreffende Zondagsrust, in het bijzonder die, betrekking hebbend op de pasars, hebben bij de Indische bladen al heel weinig instemming gevonden. Alleen het weekblad De Banier neemt ze in ernstige bescherming en zegt o.m.:

„We denken er niet aan, anderen het recht tot critiek te betwisten, maar toch mag gevraagd worden, of er wel een oorzaak was om de Indische regeering te lijf te gaan op een manier, die deed vreezen, dat velen zich meer door geloofshaat, dan door billijkheid lieten leiden.

Men vergete daarbij niet, dat de meeste Indische journalisten zich nooit de moeite gegeven hebben, kennis te nemen van wat het Christelijk beginsel ook op politiek gebied eischt, en wij zijn dan ook overtuigd, dat de meeste bladen billijker geoordeeld hadden, indien ze zich van te voren op de hoogte hadden gesteld van het standpunt, dat een Christelijke Overheid ten opzichte van de Zondagsrust heeft in te nemen."

Na uitvoerige uiteenlegging te hebben gegeven, besluit dit orgaan hoopvol:

„Wij gelooven dan ook, dat een meer kalme en ernstige overweging der bedoelde circulaires tot geen ander oordeel leiden kan, dan dat de Regeering, hoewel haar Christelijk standpunt niet verloochenend, meer uit maatschappelijk dan uit godsdienstig oogpunt den Rustdag heeft beschouwd en dus geheel en al binnen de grenzen gebleven is, die haar bij haar streven naar Zondagsrust door haar karakter als Overheid zijn aangewezen.

En wij hebben goede hoop, dat na verloop van tijd, zoo niet alle, dan toch vele van de huidige tegenstanders, in voorstanders zullen verkeeren."

Het Nieuws v. d. Dag v. Ned.-Indië van 5 September j.l., bevat de volgende circulaire, namens den Landvoogd door den 1en gouvernementssecretaris aan de hoofden van gewestelijk bestuur en de voorzitters der locale raden gericht en waarin de bedoelingen van den Gouverneur-Generaal, gelijk die in de eerste pasar-circulaire waren neergelegd, nader worden toegelicht:

Buitenzorg, den 8en Sept. 1910.

Circulaire. No. 2062.

De kennisneming van mijne circulaire van 23 Augustus j.l. No. 1934, heeft een der hoofden van Gewestelijk Bestuur aanleiding gegeven om de aandacht van den Gouverneur-Generaal te vestigen op

de mogelijkheid, dat die circulaire niet altijd in overeenstemming met de ware bedoeling zal worden uitgelegd, en dat met name door de betrokken ambtenaren daaraan de strekking zou kunnen worden toegeschreven om dadelijk het houden van pasars op Zondagen te verbieden.

Blijkens de bewoordingen der circulaire lag echter eene dergelijke gedragslijn niet in de bedoeling, maar sprak de Landvoogd den wensch uit, dat waar mogelijk met het bestaande gebruik zou worden gebroken, en dan, d.i.: eerst in dat geval, zoo spoedig doenlijk.

Die mogelijkheid is niet als een vaststaand feit aangenomen en in verband daarmede werd dan ook tot u de uitnoodiging gericht om na te gaan, welke bezwaren zich tegen uitzondering van den Zondag verzetten.

Duidelijk spreekt hieruit het verlangen van Zijne Excellentie, dat bij de overweging van de mogelijkheid eventueele bezwaren niet worden veronachtzaamd. In het bijzonder valt hierbij ook te denken aan bezwaren van economischen aard, welke zich kunnen voordoen. De Gouverneur-Generaal zou — het behoeft nauwelijks te worden gezegd — niet willen toelaten, dat maatregelen genomen werden, die een nadeeligen invloed zouden uitoefenen op de economische belangen van de bevolking.

Vertrouwende, dat misverstand omtrent de strekking der circulaire door het vorenstaande zal worden voorkomen, wenscht Zijne Excellentie — zij het wellicht ten overvloede — nog onder Uwe aandacht te brengen, dat onder pasars hier uitsluitend verstaan moeten worden, markten in eigenlijken zin, zoodat de circulaire geenszins omvat het te koop aanbieden en verkoopen in het algemeen, ook niet, wanneer dat langs de wegen plaats heeft.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer mij te kwijten van een ontvangen opdracht.

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

(w.g.) DE GRAAFF.

De Javabode merkte naar aanleiding dezer circulaire op:

„Gelijk wij reeds dadelijk na de publicatie van de eerste circulaire opmerkten, had men bij deze niet met een bepaald bevel van den Landvoogd te maken — dat hier trouwens niet volkomen van pas ware geweest, omdat de zaak van de pasars, althans op Java in handen is gegeven van de locale raden — maar met een door den Gouverneur-Generaal te kennen gegeven wensch.

Dat zulks in de bedoeling lag, wordt in deze tweede circulaire nog eens nader uiteengezet.

Voor ons blijft de zaak dezelfde; de gemaakte fout wordt met deze tweede circulaire geenszins uitgewischt. Want die fout lag niet zoozeer in het — vermeend — bedreigen der bevolking met een ingrijpen der Regeering in haar economie, dan wel in haar met zekere ostentatie opdringen van den Zondag.

Deze tweede circulaire zal thans als een terugkrabbelen worden beschouwd, wat aan het prestige der Regeering weinig zal goed doen.

Het is in zijn geheel een jammerlijk ondoordachte zaak geweest."

Een **Demonische bijval** noemt het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. het in De Loc. van denzelfden datum voorkomend Ingez. Stuk over en vóór de Zondagsrust, geschreven door iemand, die den in dit verband ietwat zonderling-klinkenden pseudonym van Satan heeft gekozen...

„Satan is het ten volle met de sabbathopvattingen van Gouverneur-Generaal Idenburg eens, en het kan, aldus het Nieuws v. d. Dag v. N.-I., dezen geloovigen bewindsman niet anders dan aangenaam zijn, te bemerken, dat zijn streven waardeering vindt bij eene persoonlijkheid, waarmede hij naar alle waarschijnlijkheid niet „on speaking terms" is.

De schr. betuigt ad interim (!) zijn dank aan de redactie voor de plaatsing er van en doet, — in dichtmaat zullen wij maar zeggen — een goed woordje voor de Post- en Telegraafambtenaren.

Aldus:

En als deze hoop zal zijn vervuld
Knielt elk P. en T. ambtenaar voor Idenburg,
Wijl hij het meest misdeelde ambtenaars-corps van dienstslavernij
heeft bevrijd.

Het „meest misdeelde ambtenaars-corps" zijn niet de Post- en Telegraafambtenaren, maar de dominé's, vindt bovengenoemd blad.

Rijstcultuur in Menado.

Dank zij de ijverige bemoeienissen van den afgetreden resident van Menado, heeft de rijstcultuur op natte velden zich in dat gewest in de laatste jaren ten zeerste uitgebreid, zoodat Menado in dit opzicht tegenover de overige gewesten van de Buitenbezittingen een zeer goed figuur maakt. (Het wordt ten deze alleen overtroffen door Bali en Lombok en door Palembang). Naar De Javabode vernam, heeft de Regeering tot den nieuwen resident het verzoek gericht om in deze, in dezelfde richting werkzaam te zijn.

Deelname aan de Rubber-tentoonstelling te Londen.

Op de den 6en Sept. j.l. te Djocja gehouden vergadering van belanghebbenden bij de rubbercultuur in deze kolonie, werd, zoo schrijft Het Bat. Nws. blad, nadat door den voorzitter, den directeur v. landbouw, het nut en de beteekenis van deelname aan de Internationale Rubbertentoonstelling te Londen uitvoerig waren uiteengezet, door de aanwezige vertegenwoordigers van vele landbouwvereenigingen besloten aan de tentoonstelling deel te nemen.

Overeengekomen werd, dat een collectieve inzending zou worden bijeengebracht, terwijl daarnaast plaats zou zijn voor individueele inzendingen.

Staande de vergadering werd een comité benoemd bestaande uit één lid, door elke deelnemende landbouwvereeniging aan te wijzen, terwijl de uitvoering zoude worden opgedragen aan een door de vergadering benoemde commissie, waarvoor werden gekozen de heeren J. C. H. de Voogt, president der Rubberplanters-vereeniging als voorzitter; Dr. W. R. Tromp de Haas als vice-voorzitter; T. Ottolander, F. H. Andriesse en C. H. Hamaker als leden en E. Velds en H. J. van Hasselt als eerste en tweede secretaris.

Binnenkort zal een circulaire aan de belanghebbenden worden gezonden, terwijl met de in Nederland bereids gevormde commissie in overleg zal worden getreden.

Afgewerkte Inlandsche militairen.

Men schrijft aan de Nwe. Soer. Ct.:

't Is den legercommandant bij het gaan naar een oefeningsterrein opgevallen, dat zich bij de veld-infanterie Inlandsche soldaten bevinden met meer dan twintig dienstjaren, die wegens ouderdom een gedeelte van hun gebit kwijt zijn.

Z. E. vindt, dat dergelijke elementen niet bij de veldtroepen thuis behooren en heeft daarom inlichtingen verzocht, hoe of het daarmee bij andere korpsen gesteld is.

Wellicht is het nu een gunstige gelegenheid om onder de aandacht te brengen, dat de Inlandsche soldaten feitelijk nog eerder afgeleefd zijn, dan de Europeanen en toch zooveel jaren langer moeten dienen om recht op een karig pensioentje te kunnen doen gelden.

Witte Kruis-Nootjes.

In het jongste orgaan der Witte-Kruis-Kolonie schrijft mevrouw Van Emmerik:

„Wonderlijk heeft de Heer wederom in onze nooden voorzien. Wij loven Zijnen Naam en danken ook al de vriendelijke gevers voor hunne mooie gaven.

Door Mevrouw Idenburg aangemoedigd, ging Zuster Jakobs dapper aan het werk en kan zich voorzeker rijkelijk beloond gevoelen, want in het geheel mocht zij door Gods Genade en de goedheid van sympathieke menschen f 1287 verzamelen, zoodat nu wederom onze leege loemboengs aardig gevuld zijn en de kas is ook niet leeg.

Op de Kolonie zijn wij bezig om de grond te bewerken, voor de a.s. gogo-beplanting. Onder de kolonisten hebben velen gesukkeld met koortsen enz., terwijl veel kleine kinderen geplaagd werden door een vreeselijke hoest en bronchitis erbij; met moeite werden verscheidene er bovenop gebracht, maar helaas, een kleintje van drie maanden bezweek.

Wat een rijkdom hebben wij van onzen goeden vriend, den Heer Brandes, ontvangen, tien prachtige mooie kantkussens met al het toebehoorende. Zuster Jakobs zal het nu voor een poosje erg druk hebben, om de meisjes te onderrichten. Over een poosje hopen wij te kunnen melden, dat wij in staat zijn kant te leveren.

Het was voor mij een groote teleurstelling in den laatsten brief van mijn lieven man, de volgende woorden te lezen: „Ik wilde, o, zoo graag, dat ik je melden kon, dat mijn toestand veel verbeterd is, maar kan dat helaas niet doen. Ik durf er weinig van te zeggen. Ik sla daar juist de Bijbel open bij Ezekiel 37, 11 tot 14. Ik ben half en half van plan geweest, om met de boot, die aan het einde van deze maand (Juni) naar Java gaat, de terugreis te aanvaarden, maar ik zal nog een maand langer blijven.

Een nieuw periodiek.

Medio September zal, volgens het Soer. Hbld. te Soerabaja een nieuw periodiek het levenslicht zien. De bond der Katholieken gaat een blad uitgeven dat zal komen te staan onder de redactie van de heeren Beijen en Van Zuylen.

Het orgaan zelf zal den naam krijgen van Ons Volksbestaan.

Iedere acht dagen zal het verschijnen; om de 14 dagen echter stelt de redactie zich voor het met eigen werk te vullen.

Daar tusschendoor komt alleen de omslag van Ons Volksbestaan uit, waarin dan gevouwen zal worden een exemplaar van het Zondagsblad van het Nederlandsche blad De Tijd.

De manier om aldus een weekblad te creëeren, is zeker nogal origineel, merkt het blad op.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De door de Surinaamsche bladen gepubliceerde nota van den waarn. administrateur van financiën, bevestigen helaas de mededeeling van den correspondent van het Alg. Hblad. over den minder gunstigen gang van zaken bij het beheer der koloniale financiën.

Het heeft er allen schijn van, of er daar te Paramaribo maar op los geleefd is, in de overtuiging, dat het moederland er goed voor is.

En dan komt zoo nu en dan nog aan 't adres der Surinaamsche planters van hooger hand het verwijt, dat dezen wel wat te zorgeloos zijn. Alsof hier niet vóór alles het goede voorbeeld noodig ware, dat goed doet volgen.

De waarnemend administrateur, de heer Struycken, schijnt nog meer onaangename teleurstellingen te verwachten, bij zijn onderzoek inzake den financiëelen toestand.

Laat ons hopen, dat het niet nog erger is, dan nu reeds bleek.

Er is toch genoeg al om over te tobben, nu de bacoven-cultuur op eene mislukking dreigt uit te loopen.

De inspecteur van de United Fruit-Co., Williams, heeft er tenminste een zwaar hoofd in, nu de Panama-ziekte zich onder de Congo-variëteit voordeed. Het zijn wel is waar nu nog slechts enkele exemplaren, die daardoor werden aangetast, maar wie kan de verzekering geven, dat de ziekte niet plotseling epidemisch optreedt en heele velden verwoest, zooals dat met de Gros-Michel het geval was.

De directeur van den landbouw, Cramer, acht het dan ook geraden nu reeds naar eene andere cultuur uit te zien. Hij meent, dat daarvoor Liberiz-koffie in de eerste plaats in aanmerking komt.

Om de maat vol te meten, bracht De West nog het bericht, dat de ziekten in de cacao-cultuur nog verre van geweken zijn, integendeel weer met kracht schijnen op te treden, al is voor dit jaar de productie ook bevredigend te noemen.

CURAÇAO.

Uit de kolonie Curaçao komen ook al minder gunstige berichten en wel betreffende verwoestingen door zware regens op de bovenwindsche eilanden aangericht.

Het lijkt daar met de regens op onze Antillen wel op een spelletje van „hollen en stilstaan".

Maar het spelletje heeft treurige gevolgen voor de bewoners dier zoozeer bezochte eilanden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een stem uit Berouw (Oostkust van Borneo, Residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, afdeeling Koetei). In de **Sinar Borneo** van 18 Juni 1910 no. 47 klaagt een handelaar over den achteruitgang van den handel in boschproducten in het landschap Berouw, hetgeen hij voor een deel toeschrijft aan de onoordeelkundige toepassing van de wettelijke voorschriften door een opziener van de recherche op een der douanekantoren aldaar, die bv. voor 1 picol caoutchouc steeds maar ƒ 200 blijft rekenen en over dat bedrag uitvoerrechten heft, ondanks het feit dat de prijs van dat handelsartikel belangrijk op de Europeesche markt is gedaald en ondanks vele waarschuwingen van de zijde van den handel.

Wel heeft men zich ten deze bij den aspirant controleur beklaagd, maar genoemde bestuursambtenaar is van meening, dat het hoogste woord onderwerpelijk aan den rechercheman toekomt en dat het aan dezen staat den taxatieprijs vast te stellen.

Al heeft, zegt de schrijver, de bestuursambtenaar ook nog zóózeer de oprechte bedoeling om het land vooruit te brengen, zoo zal zulks toch moeilijk gaan wanneer gewerkt moet worden met en de handel overgeleverd is aan de meening van onervaren landsdienaren, die — zooals in dit geval — den prijs van caoutchouc vaststellen volgens een prijscourant, voorkomende in oude nieuwsbladen, of de Sumatra-caoutchouc op één lijn stellen met de Borneo-caoutchouc.

Een dergelijke naïve behandeling van zaken past toch niet in den tegenwoordigen tijd en allerminst voor den handel, die alleen bij oordeelkundige toepassing van de wettelijke voorschriften geld kan verdienen.

Ter Oostkust van Borneo wordt thans bij uitvoer van boschproducten betaald:

10% aan de betrokken legale hoofden en 8% aan uitvoerrechten op het douanekantoor of te samen 18 % van de marktwaarde.

Deze belasting kan de handel en het volk wel dragen, mits het douanepersoneel door onkunde of onervarenheid die bedragen niet onwettig verhoogt.

Men vergete hierbij niet in aanmerking te nemen, dat de inzamelplaatsen van de boschproducten geleidelijk al verder en verder van de centra der bevolking komen te liggen en dat de inzameling voor het volk dus steeds moeilijker wordt.

Dit feit, gevoegd bij den verhoogden taxatieprijs, boven vermeld, maakt, dat er tegenwoordig in het landschap Berouw weinig boschproducten worden afgevoerd tot schade van het land, van den handel en van den kleinen man, die zijn verplichtingen tegenover de geldschieters niet kan nakomen.

Weliswaar is er hier ook eenige traagheid van den inlander in het spel, maar, volgens schrijver, zijn de opgenoemde motieven voldoende redenen om den achteruitgang van Berouw's handel in boschproducten te verklaren.

Klachten over het optreden van enkele Docters-Djawa in Ned.-Indië. Hoewel over het algemeen niet kan worden geklaagd over het optreden van de Docters-Djawa in Ned.-Indië, zoo acht een schrijver in de **Perniagaän** van 19 Juli 1910 no. 169 het toch in het algemeen belang wenschelijk om over enkele handelingen dier Inlandsche geneeskundigen het een en ander op te merken, niet met de bedoeling om den betrokkenen met den vinger te doen nawijzen — schrijver noemt geen namen —, maar wel om, middels openbaarheid, te trachten de schuldigen op te wekken hun slechte praktijken te staken en om anderen te waarschuwen.

Zoo wijst schrijver op het gedrag van een Docter-Djawa in Midden-Java, die door een Inlander geroepen, om aan diens jonge vrouw geneeskundige hulp te verleenen, misbruik maakte van het hem geschonken vertrouwen. Die geneesk. bijstand werd nl. zoodanig verleend, dat na de genezing de jonge man zijn vrouw kwijt was, want zij liet zich van hem scheiden en trad met den ongehuwden behandelenden geneesheer in het huwelijk.

Weliswaar gaf de vrouw eenige aanwijzingen, die haar daad konden rechtvaardigen, maar schrijver acht het toch raadzaam, dat de geneeskundigen zich van dergelijke praktijken onthouden.

Tevens beveelt hij jongen, gehuwden mannen ernstig aan, bij het inroepen van geneeskundige hulp in hunne keuze zeer voorzichtig te zijn.

Verder wijst schrijver o. a. op het afschrikkend voorbeeld van een Docter-Djawa in de Residentie Kedoe. die zijn taak niet ernstig genoeg opvatte.

Vele personen, die tot dezen geneesheer kwamen, moesten uren lang wachten op de verstrekking van medicijnen, anderen daarvoor zelfs den volgenden dag terugkomen.

Kwam er echter een goed betalende patiënt, dan was de zaak terstond in orde, werden de geneesmiddelen dadelijk, zoo noodig ook des nachts, afgegeven.

Deze Docter-Djawa stelde zichzelven op een ontzettend hoog intellectueel standpunt, poseerde tegenover de Javaansche hoofden en koketteerde met de vrouwen. Dientengevolge was hij bij de Inlanders van zijn ressort natuurlijk allesbehalve bemind.

De kleine man geeft gewoonlijk in dergelijke gevallen zijn ontstemming niet openlijk te kennen, doch laat niet na zich te wreken. Zoo werd op zekeren dag de woning van dien geneesheer in brand gestoken en tijdens den brand was niemand genegen hulp te verleenen, met het gevolg, dat alle bezittingen van dien Docter-Djawa, ook zijn instrumenten, in de asch werden gelegd.

De pasar-circulaire. — De te Semarang verschijnende **Djawah Tengah** wijdt, naar de *Javabode* van 10 Sept. j.l. vermeldt, een artikel aan de pasar-circulaire.

Eerstgenoemd blad meent, dat bij andere bedrijven en ook ten opzichte van personen, die een vast salaris hebben, misschien wel mogelijk is aan het verlangen, in de circulaire uitgedrukt, te voldoen. Maar ten opzichte van de marktverkoopers is het een andere zaak. Dat wordt heel moeilijk. Die menschen toch komen enkel naar de pasar om wat te verdienen, ten einde eten te kunnen koopen voor denzelfden dag. Verbiedt men hun op den Zondag te verkoopen, dan staat dit gelijk met een verbod om dien dag te eten.

Zie eens, de desa- en kampongmenschen, die wat vruchten of pisang verkoopen; denkt ge misschien, dat zij het geld van den verkoop van hun waren mede naar huis nemen om het te kapitaliseeren? Wel neen!

Zoodra zij hun waar van de hand hebben gezet, koopen zij rijst of andere etenswaren; want doorgaans brengen zij enkel hun waren naar de pasar om rijst, garen, enz. te koopen.

Zoo gauw zij thuis komen, gaan zij aan het eten totdat het op is; zoodat zij den volgenden morgen wel gedwongen zijn om weer de vruchten van hun erf naar de pasar te brengen, willen zij hun leven nog met dien dag verlengen.

Maar dit daargelaten, zou de Zondag voor hen, die den Islam belijden en in de eerste plaats voor den Javaan in geen geval de geschikte dag zijn om den arbeid neder te leggen. Wat betreft de Inlanders, die op kantoren, aan de spoor enz. werken, is het een andere zaak; wanneer deze op den Zondag rusten, dan volgen zij hierin slechts de verordeningen hunner chefs. Maar waar men met Javanen, die tusschen Javanen werken, te doen heeft, dan moet men, wil men een dag als rustdag bepalen, daartoe den Vrijdag uitkiezen."

Ook op Madoera zou zich in inlandsche kringen ontstemming geopenbaard hebben over de pasar-circulaire.

Zoo schrijft men uit Pamakasan aan het Soer. Handelsblad:

„De Pasar-circulaire van den gouvern.-generaal heeft de gemoederen van de Mandoereezen in opstand gebracht. Zij begrijpen niet, waarom het gouvernement zich met dergelijke aangelegenheden te bemoeien heeft. Het is nl. op vele plaatsen een bekend feit, dat juist op de pasars, welke Zondags gehouden worden, de beste zaken gemaakt worden, en dus zijn de inlanders van oordeel, dat zij op een dergelijke wijze in hun bedrijf worden geschaad."

WAT DE CHINEES VERTELT.

Het manifest van den Keizer van China inzake de oprichting van een Chineesch Parlement. — Blijkens het voorkomende in de **Bintang Soerabaija** van 20—21 en 22 Juli 1910 nos. 163/165, heeft de Keizer van China, op den 27en Juni 1910, bij een in geheel China verspreid manifest, openbaarheid gegeven aan zijne inzichten met betrekking tot de spoedige oprichting van een Chineesch Parlement, waartoe door de provinciale raden van Hokian, Kweitjou, Sjantoeng, Kirin, Kiengski en Ahnwei, zoomede door 3 provinciale raden in Mandsjoerije, middels persoonlijke gevolmachtigden, te Peking, het verzoek was gedaan, onder bekendstelling van het feit, dat alles in de provinciën op dien maatregel was voorbereid. (Zie Kol. Weekblad 4 Augustus 1910 no. 31.)

In dat manifest, dat ook in de **National Review**, het orgaan van de Chineesche intellectueelen te Sjanghai, is besproken, geeft de Keizer te kennen, dat het verzoekschrift dier gevolmachtigden is ontvangen en de inhoud daarvan door Z. M. is begrepen.

Voorts wijst Z. M. er op, dat in de 12e maand van het vorig jaar een dergelijk verzoek tot Haar werd gericht en dat toen als antwoord daarop duidelijk te verstaan is gegeven, dat de termijn van de opening van het Chineesche Parlement door den overleden Keizer op 9 jaren was gesteld.

De Keizer verklaart persoonlijk niets liever dan de opening van het Parlement te verlangen, mits de toestanden in China daarop zijn voorbereid en de bevolking rijp worde geacht om de nieuwe orde van zaken te kunnen volgen.

In die richting wordt reeds gestuurd, doch op bezadigde en geleidelijke wijze, opdat geen Parlement ontsta, dat daadwerkelijk geen gezag zou kunnen uitoefenen.

Wel is waar, hebben de provinciale besturen verklaard, dat in de provinciën alles voor de opening van het Parlement is voorbereid en dat het geld aanwezig is om een begrooting te kunnen vaststellen, doch, volgens de ontvangen rapporten van de adviseurs der Regeering, is zulks geenszins het geval en wordt door hen de voorkeur gegeven aan een geleidelijke uitvoering van het voorgeschreven programma.

Wijlen Keizer Kwang Soe had ten deze een groote verantwoordelijkheid op de schouders van den tegenwoordigen Keizer gelegd, doch het oprechte streven van Zijne Majesteit bleef, zooals tot heden, gericht op den volkswensch en op de volksbelangen, waarvoor de oplossing van tal van hoogst belangrijke hangende onderwerpen in de eerste plaats noodzakelijk was, wilde de rust van het land niet in gevaar worden gebracht.

Overhaasting zou onderwerpelijk schadelijk werken en aan het beoogde doel niet bevorderlijk zijn, terwijl bij een geleidelijke afwikkeling van zaken er kans bestond op een gelukkige oplossing, die een ieder zou kunnen bevredigen.

De uitoefening van de bestuurstaak, middels een Parlement, eischt degelijke voorbereiding, zegt de Keizer.

Men vergist zich wanneer men meent, dat, bijaldien een Chineesch Parlement in het leven is geroepen, alle zaken zelfstandig door de provinciale besturen kunnen worden behandeld en er dan niets meer te doen valt.

China is een land met een zeer uitgestrekt gebied en de financiën baren veel zorg.

Bovendien zijn er thans vele lieden in het land, die de wetten overtreden en onrust verwekken, welke feiten voor de spoedige oprichting van een instelling als het Parlement niet bevorderlijk zijn.

Een politiek programma is opgesteld en de Keizer alsmede de landsdienaren beijveren zich, om dat programma goed en op tijd uit te voeren.

Over een 9-tal maanden zal een Raad, een soort van Senaat, worden geopend, welke instelling als een voorloopig Parlement kan worden beschouwd en waarin de leden zullen worden gekozen. *)

De Keizer hoopt en rekent er op, dat hoog en laag het werk van dien Raad zullen willen steunen.

In een en ander vond Z. M. voldoende aanleiding aanwezig om niet van het programma van den overleden Keizer af te wijken en den voor dezen vastgestelden openingstermijn te handhaven.

Onder dankbare erkenning voor de ten toon gespreide loyale en vriendelijke gevoelens, hoopte de Keizer tevens, dat men hem niet verder met verzoeken als het onderwerpelijke zou lastig vallen.

De Chineesche Regeering acht echter het oogenblik voor de opening van een Chineesch Parlement dus nog niet gekomen en zulks omdat zij meent, dat de toestanden daarvoor nog niet rijp en de financiën des lands nog niet voldoende geregeld zijn.

De **National Review** en ook de redactie van de **Bintang Soerabaija** deelen dit gevoelen en zijn met vele anderen van meening, dat in de toegezegde 9 jaren het Chineesche volk niet geschikt te maken is om een staatsinstelling als een Parlement in Westelijken trant te begrijpen.

De voorstanders van zulk een Parlement zijn echter van oordeel, dat dit eerst kan blijken, wanneer het Parlement, dat van China een politiek geheel moet maken, eenigen tijd zal hebben gewerkt.

Japan wachtte 15 jaren en Turkije 30 jaren op een Parlement en van het tegenwoordige Japansche Parlement kan men nog lang niet zeggen, dat dit Staatslichaam het Japansche volk vertegenwoordigt en de gebruiken der Westersche Parlementen volgt.

Turkije heeft, alvorens het Parlement in te voeren, zich althans eerst nog eenigszins aan 't Volksonderwijs gelegen laten liggen.

Hoe het zij, de geschiedenis wijst aan, dat de invoering van een Vertegenwoordiging van het volk in den regel vergezeld gaat van rustverstoring en dat er in zulke tijden mannen aan het hoofd van de politieke zaken en van de financiën moeten staan, die met krachtige hand leiding aan de nieuwe orde van zaken weten te geven.

Er loopt een gerucht, dat de minister van financiën, Tsai Tse, ten einde raad, het verzoek der provinciale vertegenwoordigers wilde steunen, aangezien hij geen kans zag het geld bijeen te krijgen, dat voor de uitvoering van tal van toegezegde bestuursmaatregelen noodig was en de provinciën geneigd schenen die gelden te verschaffen.

Doch door een dergelijke oplossing zou die minister wel de verantwoordelijkheid van zich afschuiven, maar kan toch nog geen Parlement worden geopend.

Het zal de vraag zijn, of China beschikt over de

*) Zie het Vaderland 4/10-10-236 Ochtendblad en 5/10-10-238 Tweede Avondblad: Den 3en October 1910 werd die Raad geopend en geïnstalleerd door den Prins Regent.

bestuurskrachten, die berekend zijn voor de taak, welke van hen wordt verlangd.

De toegezegde opening van een Senaat te Peking kan ten deze van veel nut zijn, maar toch zal de Prins-Regent ter raadpleging om zich moeten verzamelen de edelste, bekwaamste en moedigste zijner landgenooten, die in staat zijn een groote verantwoordelijkheid op zich te nemen en die met beslistheid en rechtvaardigheid rechtstreeks op het beoogde doel durven afgaan; aldus besluit de **Bintang Soerabaija.**

Een opruiend Chineesch Orgaan in Nederlandsch-Indië.

Te Soerabaja is onlangs een dagblad verschenen, dat den naam draagt van **Han Boem Sin Po**, in de Chineesche taal geschreven wordt en bestemd is tot lectuur van Chineezen in Ned.-Indië.

Door de Europeesche pers op Java is reeds een paar maal de aandacht gevestigd op het zeker zeer bedenkelijk feit, dat dit Chineesche orgaan o.m. teekeningen publiceert van opruienden aard.

In 't jongste Weekblad v. Indië geeft de heer M. v. Geuns één dier prenten weer. Deze stelt voor een gevleugeld man, die een vlag met Chineesche karakters in de rechterhand houdt, zijn eenen voet zet op de heup van eenen meneer, die erg onderdanig groet en blijkens diens kleeding en gelaatstrekken een Westerling is, de andere voet van den triomfantelijken Chinees rust hard op den nek van een man, in wien het niet moeilijk valt een Oosterling te herkennen.

Onder het drietal wordt een primitieve kaart opgemerkt — de kaart van Nederlandsch-Indië, zeer ruw en verwrongen, maar niet onduidelijk geschetst. Men onderscheidt Sumatra en de westelijk daarvan liggende eilanden; Banka en Biliton; Java; Borneo; de kleine Soenda-eilanden en verder een vlak, dat Celebes zal moeten verbeelden. Het schiereiland Malakka, naar het noorden afgebroken, is eveneens op de kaart terug te vinden.

De bedoeling van den teekenaar kan moeilijk worden misverstaan. Maar de tekst onder de prent neemt allen twijfel weg. Een ontwikkelde Chinees, een betrouwbaar man, heeft den heer Van Geuns van dien tekst een vertaling bezorgd. Zij luidt:

,,Een tyfoon (orkaan) zal onstuimig waaien. De stroomende wateren zullen woest in beweging zijn. De Chineesche litterati (geletterde voorgangers) zullen de aanvoerders zijn naar de toekomst van het Chineesche volk."

In de vlag staat geschreven: ,,De komende tijden van de ,,Han Boem Sin Po".

De heer Van Geuns merkt o. m. op:

,,Noch onze nationale eer, noch onze positie als overheerschers gedoogen, dat ons gezag wordt bespot en verscheiden duizenden Nederlandsche onderdanen van ons worden vervreemd. Wanneer de Indische Regeering doet alsof zij niets ziet, zal de opruier in de Han Boem Sin Po in nog feller taal en nog duidelijker prenten vervallen en bovendien — het slechte lokt aan — navolgers krijgen. Men behoeft het spook van den B. V. er niet bij te halen om te doen inzien, dat uit de zaden van oproerigheid, die thans ongestraft worden rondgestrooid in een willigen akker, slechts een giftig gewas kan voortkomen. Als onze Regeering op de trouw van de bewoners dezer landen gesteld is, moet zij dit wassend gift geen gelegenheid geven besmetting te verspreiden.

Er is tegemoetkoming aan de grieven der Chineesche bewoners dezer landen toegezegd. De Regeering bedenke echter, dat de beweging, die zich manifesteert, een onderdeel is van de geweldige strooming, die China thans beroert. De redacteur van de Han Boem Sin Po is een volbloed Chinees, een der litterati, die worden voorgesteld als de bevrijders van hun in deze koloniën ,,geknechte" rasgenooten. De verbetering van de rechtspraak en de afschaffing der passen zullen geen doeltreffende antidota blijken tegen het gif, dat bezig is zich op te hoopen.

Dat de Landvoogd dit bedenke en krachtig optrede tegen opruiers als de redacteur van de Han Boem Sin Po. Het Regeeringsreglement biedt hem de noodige wapenen."

Van Vreemde Koloniën.

Het voerwezen te Calcutta.

In de laatste jaren nu ook de stroom van toeristen zich ook gedeeltelijk over Java gaat ontlasten, is men plotseling tot de ontdekking gekomen, dat de toestand, waarin het voerwezen aldaar verkeert, volmaakt onhoudbaar is. Vroeger werd er ook wel geklaagd over de brutaliteit van sado-koetsiers, het droevig aanzien der sado-paardjes, de smerigheid der Soerabajasche kossongs, en zoo meer, maar uit die klachten sprak dan tevens als het ware een geest van berusting — apa bolih boewat!

Men begint echter vooral in het Oosten, en dat wel op elk gebied, te ontwaken en tot het besef te komen, dat ook dáár de tijd niet stilstaat, ook dáár de mogelijkheid bestaat, met den tijd, die raad schaft, verbeteringen in bestaande toestanden te brengen.

Vandaar nu niet alleen meer lijdelijk weeklagen, maar ook een streven om aan te pakken. Dat was zeker hoog noodig voor het voerwezen op Java, maar uit het schrijven, dat de Times of India van haren correspondent te Calcutta ontving valt op te maken, dat de toestand in de hoofdstad van Engelsch-Indië in dit opzicht al niet veel beter is. Die correspondent schrijft het volgende:

,,De gharry-wallahs van Calcutta moeten nu wel inzien, dat zij absoluut geen vrienden hebben. Toen zij gingen staken, hun rammelkasten en hun half verhongerde paarden van de straten verdwenen, werden hun aanmatigende eischen algemeen veroordeeld en men was het er over eens, dat het uitzicht van de hoofdstraten er op was vooruitgegaan. Indien de koetsiers eene verhooging van de officiëele tarieven trachten te verkrijgen, zouden zij wel op eenigen steun kunnen rekenen, daar er toch velen zijn, die gaarne wat meer zouden willen betalen, indien het voerwezen werd verbeterd. Maar de huurkoetsiers bepaalden zich tot petitiën aan de autoriteiten, waarin ze de met het toezicht op het voerwezen belaste ambtenaren op heftige wijze aanvielen en belasterden en dezer verhanging eischten door lieden, die niet zoo streng waren bij de keuring van wagens en paarden. Men kan geen beter antwoord geven op de klacht, dat er te streng wordt gekeurd, dan door er op te wijzen, dat de toestand waarin de ticca-gharry's over het geheel verkeeren, eer achteruit gaat, dan verbetert. Er is terecht opgemerkt, dat het ellendig voorkomen der huurwagens van Calcutta overbekend is, zelfs bij lieden, die nimmer een voet in Azië hebben gezet, en het gemeentelijk toezicht is zoozeer een mislukking gebleken, dat de eisch, het toezicht op den dienst aan de politie over te dragen, alleszins gerechtvaardigd schijnt.

Een ergerlijk misbruik, waaruit afschuwelijke wreedheid ten opzichte van de paarden voortvloeit, is het samenpakken van heele troepjes inlanders in tweede- en derde-klasse bundgharries.

Om hierin te voorzien, was door het dagelijksch bestuur het voorstel gedaan in het tarief eene bepaling op te nemen, volgens welke extra-betaling zou worden gevorderd indien meer dan twee personen in een wagen plaats nemen. Het voorstel werd echter door de Bengaalsche nationale kamer van koophandel bestreden op grond dat, indien iemand een wagen huurt, hij het heele voertuig huurt en niet slechts een gedeelte er van. Volgens deze theorie huurt hij dus ook het dek van den wagen en het is dan ook een heel gewone vertooning in Calcutta, dat men twee half-uitgehongerd ponies met moeite een wagen ziet voorttrekken, waarin gezeten een heele familie van zes tot acht personen, terwijl boven op het dek nog twee of drie luitjes balanceeren, voor wie binnen het voertuig geen plaats meer was."

Het Engelsch-Indische Atjeh.

Men meldt uit Pesjawur aan De Times, dat de toestand op de Noordwestgrens verontrustend wordt. Niet alleen gaan de Afghaansche ambtenaren van Khoet steeds voort de grensstammen tot opstand aan te zetten, maar zelfs hooge persoonlijkheden uit de omgeving van den emir te Kaboel trachten onrust te zaaien onder die stammen, men name onder de Afridi's, die reeds verbolgen zijn op de Engelschen uit hoofde van het door dezen uitgevaardigd verbod op den invoer van wapens.

Men vreest, dat bij het einde van den Ramazan een nieuwe opstand zal uitbreken.

Vertoogen werden gericht tot den emir van Afghanistan, die echter voorgaf van niets af te weten.

De Spanjaarden in Marokko.

Spanje onderhoudt thans in zijne nederzettingen in Marokko een macht van 40.000 man, geheel buiten evenredigheid dus met het oppervlak der bezette streken, die zooals men weet, reeds eenige uitbreiding ondergingen, welke voor de veiligheid der presidirs werd noodig geacht.

Maar evenzeer, als mag worden aangenomen, dat het ondanks het aandringen der publieke opinie in Spanje niet in de bedoeling der Spaansche regeering ligt om een veroveringsoorlog te beginnen, staat het ook vast, dat er ook geen sprake is van eenig loslaten van wat thans in Spaansche handen is gekomen.

In de omstreken van Melilla heeft generaal Marina zich dan ook niet tevreden gesteld met de verzekering der rust door de onder zijne bevelen gestelde troepenmacht. Hij heeft ook zijne aandacht geschonken aan de politieke organisatie van het gebied.

In de eerste plaats heeft men er evenals in Algiers een aantal posten opgericht aan het hoofd, waarvan officieren staan, die de Arabische taal machtig zijn, en te wier beschikking eene Inlandsche politiemacht is gesteld.

Deze Inlandsche politie is gerecruteerd uit de stammen, waarmede de Spanjaarden nog verleden jaar op voet van oorlog stonden. De lieden zijn aangenomen op een bezoldiging van twee pesetas daags. Hoezeer ze niet georganiseerd zijn, zelfs in hunne dorpen mogen blijven wonen, heeft 't Spaansche bestuur reeds goede diensten van deze menschen gehad, die zonder onderscheid des persoons met de stok de orde onder hunne landgenooten weten te bewaren. Zij zijn ook van geweren voorzien, maar als voorzorgsmaatregel heeft men hun Remingtons gegeven met een zeker aantal daarbij behoorende patronen, terwijl alleen aan zeer vertrouwde lieden model geweren worden verstrekt.

Door middel van de optische telegrafie, worden de autoriteiten door hunne politieorganen in de dorpen onmiddellijk op de hoogte gesteld van al wat er daar verdachts voorvalt, zoodat onmiddellijk kan worden gehandeld.

Tocht schijnt generaal Marina de zaak niet goed te vertrouwen, zoodat hij dan ook er niet aan denkt toe te stemmen in vermindering van de aanwezige troepenmacht.

Er worden toch nog vele wapens in Marokko binnengesmokkeld, waarvoor daar grof geld betaald wordt, 200 pesetas voor een Mauser met een beperkt aantal patronen, 150 voor een Martiny Henry, 150 voor een Remington, enz.

Belgisch Congo.

Uit het aan de Belgische Kamer aangeboden verslag over het dienstjaar 1909/'10 blijkt, dat het bestuur 1937 ambtenaren en beambten telt, behalve 190 beambten van den spoorweg der Groote Meren en het 153 personen tellend personeel in Katanga.

Het aantal Europeanen in Belgisch-Congo bedraagt 3400, o. w. 2000 Belgen en 125 Nederlanders. In één jaar tijds nam het aantal blanken met 400 toe.

Het bestuur, doch ook de particuliere belanghebbenden, moedigen de nederzetting van Belgen in de provincie Kantanga aan, waar het klimaat gunstig schijnt voor blijvende vestiging van blanken.

Op het oogenblik zijn daar vijf hoeven van de „Compagnie finidère etc. du Congo", waar Belgische landbouwers een tijdje kunnen doorbrengen, om zich een weinig op de hoogte te stellen van de cultuurtoestanden. Die maatschappij betaalt den overtocht en het onderhoud van den kolonist voor een jaar, gedurende welken tijd hij verplicht is zijne diensten aan de maatschappij te presteeren.

Na afloop van dien termijn staat de maatschappij grondstukken af, in pacht of, door verkoop, in eigendom, en geeft daarbij ook het noodige gereedschap en vee in bruikleen. Er zijn op het oogenblik reeds 32 lieden op die zijde op gronden der maatschappij gevestigd.

Wat het bestuur betreft, biedt dat aan Belgen, die naar Katanga willen verhuizen, geheelen of gedeeltelijken vrijen overtocht aan.

Er zijn, toen de spoorwegaanleg tot de grens van het Katanga-gebied was gevorderd, tal van minderwaardige sujetten in het land gekomen, die daar nog heel wat kwaad hadden kunnen stichten. Toen de Europeesche politie echter in het gebied was georganiseerd, hebben die ongure elementen het geraden geacht, maar weer te verdwijnen.

Daarentegen hoopt men, dat tegen het einde van dit jaar ongeveer honderd Belgische kolonisten zullen zijn gevestigd. Tot verdere aanmoediging van dezen trek is voor 1911 een bedrag van 600000 francs uitgetrokken.

De politieke toestand was in het afgeloopen jaar bevredigend; er waren slechts zes militaire operatiën, doch talrijke verkenningstochten noodig.

Het aantal Inlandsche hoofden bedraagt 737. Deze hoofden ontvangen eene bezoldiging van het bestuur.

De openbare macht onderging eene aanmerkelijke uitbreiding en telt thans 15.400 man. De troepen in het grensgebied van Katanga zijn met Mausergeweren bewapend.

De landbouw ging in het afgeloopen jaar ook vooruit, maar het verslag van de mijnen levert 'n zeer belangrijke lectuur op.

Te Kilo steeg de goud-productie van 25 K.G. in 1905 tot 656 K.G. in 1909 Ook in 1910 werd verdere toename geconstateerd. Aan de Amnimi zijn ook goud-afzettingen gevonden, die hoewel minder rijk dan die van Kilo, toch zeer wel voor loonende ontginning in aanmerking komen.

In Katanga zal men eerst krachtig het onderzoek kunnen voortzetten, wanneer de spoorweg tot het mijngebied zal zijn doorgetrokken. Nu is dit reeds het geval tot Elisabethville.

De eerste sectie, 265 K.M. lang, begrepen tusschen de Zuidgrens van Katanga en Elisabethville, waardoor o.a. de kopermijn van de Etocle du Congo wordt bediend, zal voor het einde van het jaar in exploitatie zijn.

Daarna zal onmiddellijk een begin gemaakt worden met den aanleg der tweede sectie, ter lengte van omstreeks 500 K.M. van Elisabethville tot Bukama. Hiermede hoopt men in 1914 gereed te zijn, als wanneer dan de kolonie door een onafgebroken communicatie-lijn van spoor- en waterwegen, ter lengte van 4227 K.M. zal zijn doorsneden, die Banassa aan de kust in betrekkelijk gemakkelijke verbinding met Elisabethville en Sakania brengt.

Het werk aan den aanleg van den spoorweg, die den Boven-Congo met de Groote Meren moet verbinden, wordt geregeld voortgezet.

De handel der kolonie wees in 1909 een totalen omzet aan ter bedrage van 106 millioen francs tegen 89 millioen in 1908.

Het leeuwendeel blijft voor België weggelegd met een tolaal van 80 millioen in 1909 tegen 67 in '08.

De gewone ontvangsten der kolonie bedroegen 34 millioen francs en de uitgaven honderdduizend fr. minder. De buitengewone uitgaven beliepen ongeveer negen millioen francs, maar de kolonie bezat ongeveer twaalf millioen aan verkoopbare producten!

Men begint thans ook weer gemunt geld in te voeren. Terwijl reeds voor een bedrag van 5 millioen francs aan gemunt geld werd ingevoerd, zou eerlang nog voor een waarde van één millioen frs. aan zilveren en nikkelen muntstukken worden verzonden.

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Dr. M. Treub. †

Eigen Haard van 8 October bevat het portret en een korte levensschets van den zoo onverwacht plotseling overleden oud-directeur van het dep. van landbouw in Indië, Dr. M. Treub. Den hoofdzakelijken inhoud dezer schets nemen wij over.

Treub werd 26 Dec. 1851 te Voorschoten geboren. Hij studeerde te Leiden in de botanie; van 1874—'80 was hij assistent van Prof. Suringar en werd 13 Nov. 1880 benoemd tot directeur van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg en tevens tot directeur van de landbouwschool aldaar. Door zijn uitgebreide kennis en zijn practisch inzicht heeft hij de plantentuin opgevoerd tot een wetenschappelijke inrichting van den eersten rang, waar botanici uit alle oorden van de wereld hebben gewerkt. In 1884 o. a. stichtte hij het laboratorium, 't eerste botanisch station in de tropen, en slaagde er in, toen hij in 1887 met verlof in ons land was, een fonds van ƒ 16.000 bijeen te brengen, waarvan de rente, vermeerderd met de regeeringsbijdragen, de gelegenheid opende, om eens in de twee jaar een Nederlandsch botanicus naar Buitenzorg uit te zenden.

Omtrent de begrafenis van Prof. Treub te Saint-Rafaël (Riviera) lezen we nog in de N. R. Ct. o.a.:

Prof. Weber heeft namens het Genootschap van Natuurwetenschappen van Indië en namens de vrienden van den overledene het woord gevoerd. Hij heeft Treub's groote wetenschappelijke beteekenis en zijn hoedanigheden als vriend in het licht gesteld. De heer Poireault, sprekende als vertegenwoordiger der Fransche plantkundigen, heeft op het wetenschappelijk karakter van den beroemden en eenigen plantentuin te Buitenzorg gewezen, welke, dank zij de werkkracht en de wetenschappelijke beteekenis van den overledene, zoo geworden is.

Begrooting van Ned.-Indië voor 1911.

Evenals in vorige jaren heeft de vereen. „Moederland en Koloniën" een bundel Aanteekeningen op de Indische begrooting het licht doen zien. Eigenlijk een soort „Voorloopig Verslag", waarmede o. m. de niet-Indische-specialiteit-Kamerleden hun voordeel kunnen doen. Behalve het onderwerp Binnenlandsch Bestuur op de Buitenbezittingen, door E. v. Assen, waarvan in het vorig Kol. Weekblad melding werd gemaakt, bevat de bundel:

Voorwoord van het Bestuur. Algemeene opmerkingen over de Indische begrooting voor 1811, door J. E. de Meijier. — Justitie, door Mr. F. C. Hekmeijer. — Financiën, door L. A. Martens. — Binnenlandsch bestuur op Java en Madoera, door Mr. R. Tj. Mees. — Europeesch onderwijs, door Dr. E. Bonebakker. — Inlandsch onderwijs, door J. Habbema. — Eeredienst, door Dr. W. van Lingen. — Landbouw, door het Bestuur der afd. Wageningen der vereeniging „Moederland en Koloniën". — Burgerlijke Openbare Werken, door M. IJpelaar. — Gouvernementsbedrijven, door Mr. J. H. Abendanon. Oorlog, door H. A. Kooij. — Marine, door J. P. van Rossum.

Conserveeren van visch met zout.

De nieuwe afl. van het Tijdschrift Binn. Bestuur is zoo goed als geheel gevuld met een door controleur Ten Brink aan de Regeering ingediend Rapport omtrent de te Toeban genomen proef met verstrekking van Gouvernements-zout tegen verminderden prijs voor de inzouting van visch aan den wal, met aanhangsel: de Lajangvangst.

Men weet, dat op Java groote hoeveelheden Siameesche visch wordt ingevoerd, terwijl de het eiland omringende zeeën zoo'n vischrijkdom bevatten, dat niet alleen voor eigen gebruik voldoende aanwezig is, doch zelfs een belangrijke uitvoer zou kunnen plaats hebben naar andere gedeelten van den Archipel en daarbuiten. Het groote bezwaar was echter, dat de wijze van „goed-houden" der aan de kusten van Java gevangen visch een geen vervoer naar afgelegen streken toeliet; de „gerèh" nl. wordt alleen eenige dagen in de zon gedroogd en is dus vrij spoedig aan bederf onderhevig. De hooge prijs van het gouvernementszout was een beletsel voor de weinig koopkrachtige inlandsche bevolking om dit conserveeringsmiddel aan te wenden.

In Toeban is nu een proef genomen om aan de visschende bevolking het gouvernementszout voor geringen prijs beschikbaar te stellen alleen voor bovengenoemd doel. Zeer uitvoerig schrijft de heer Ten Brink hierover en zegt, resumeerende, met volle overtuiging te kunnen constateeren, dat de genomen proef met het inzouten van visch aan den wal als geslaagd kan worden beschouwd. „De Siameesche visch zal in de eerste jaren nog wel niet door de hier te lande ingezouten visch worden verdrongen, echter bestaat daartoe wel kans, mits de vischzouterij ook elders worde aangemoedigd en op onbekrompen wijze algemeen hulp worde verleend, om het nieuwe bedrijf te vestigen."

Het slot van het belangrijke Rapport nemen wij onverkort over.

„Moge de lezing van dit verslag voor m i j n c o l l e g a ' s a a n J a v a ' s s t r a n d e n een opwekking zijn, om ook op andere strandplaatsen proeven met vischinzouten te nemen, de millioenen van de zee wachten slechts op exploitatie. De visscherbevolking is, voor zoover ik haar in deze afdeeling leerde kennen, een volk met zeer veel goede eigenschappen, het zijn menschen die vooruit willen, uitmunten in eenvoud, ontberingen niet ontzien, spoedig hun vertrouwen schenken, en de hen gegeven voorlichting en hulp dankbaar aanvaarden. In vele visscherswoningen heerscht nog groote armoede, daar anderen thans met de winsten van hun bedrijf gaan strijken. Het werken in de visschers-desa's met de vele doordringende geuren van trassie en gerèh, waar het tropische zonnetje meer dan elders steekt, moge als zoodanig minder aangenaam zijn, het werken met de visschersbevolking is zulks daarentegen juist wel, zij verdienen onze volle sympathie door hun goede eigenschappen, door hun eenvoud en door hun wilskracht, — daar is betoonde moeite en opoffering niet te vergeefs."

Insecten op Java.

No. 40 van „Buiten" bevat een fraai geïllustreerd opstel van den heer A. B. Lucardie, getiteld: Uit de insecten-wereld op Java. De schrijver deelt het een en ander mede over het „opzetten" en conserveeren van vlinders en andere insecten, als torren, kevers en dergelijke, geeft daarna een populaire beschrijving van de levenswijze der meest bekende soorten van insecten, de schade die zij veelal aanrichten. Enkele soorten worden door de inlanders gegeten, zoo bv. braden zij de garèngs met zout en tamerinde in olie voor toespijs bij hun rijstmaal. Op de pasars loopen kinderen met garèngs in bamboekorfjes te koop. Ze spelen met die reuzenvliegen gelijk de jeugd bij ons met de meikevers, terwijl de vervelende zang, die zij in hun gevangenschap voortzetten, het inlandsche kinderoor aangenaam streelt. Van de Walangkadoeng of biddende sprinkhaan vertelt de heer L., dat zij het lievelingsinsect is der inlandsche schoonen, die zij in vroolijke stemming bij 't lange borststuk grijpen en een paar malen langs 't hoofdhaar strijken. Aan de biddende houding der voorpooten geven zij elkaar uitlegging van de vervulling harer stille wenschen!

Mochten er onder onze Indische lezers verzamelaars van insecten zijn, die door het bovenstaande opgewekt worden nader kennis te maken met het artikel van den heer Lucardie in „Buiten", dan wijzen we ook op het uitstekende werkje van Mr. M. C. Piepers: Praktische wenken voor niet-deskundigen omtrent het verzamelen en bewaren van lepidoptera in den Indischen Archipel (Batavia, Javasche Boekhandel, 1906).

Boschbouwkundig Tijdschrift.

Inhoud van No. 2 van deel III (1910): Over de botanische herkomst van eenige in Engelsch-Indië, in de Philippijnen en in Java voor lucifers-fabrikatie gebezigde houtsoorten, door S. H. Koorders. — Mededeelingen over den sandelboom, door W. J. Spaan. — Een boschpolitie-instructie, door ten Oever. — Is exploitatie van de caoutchoucliaan „Ragèn" mogelijk, door J. S. van Braam. — Jaarlijks benoodigde hoeveelheid dwarsliggers in Ned.-Indië. — Het hooger boschbouwonderwijs in Duitschland, door Plasschaert. — Wat zal de toekomst zijn, door H. Bellers.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 20: Maleische spraakkunst van Prof. Ophuijsen, besproken door G. J. F. Biegman. — De Hollandsch-Chineesche school te Salatiga (met foto). — Indisch natuurleven (Een verrassing bij agave americana, door A. J. Koers (met teekeningen). Het jaarfeest van den S. V. B. (met foto's). door L. — Van een Indisch binnenhuisje, door E.

v. d. W. — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

Studie van Indische talen, enz.

In het Sept.-nummer van „Ceres” leverde „Tjariq” een pleidooi voor de studie van het Javaansch óók voor a.s. Indische landbouwkundigen. Naar aanleiding hiervan schrijft de heer T. J. Bezemer in het jongste Nr. van dat tijdschrift o. m.:

In de laatste jaren is in Indië, vooral op Java, ook onder den gewonen Inlander, een streven merkbaar naar meerdere ontwikkeling. Het Gouvernement tracht daaraan tegemoet te komen door de stichting van een groot aantal dorpsscholen. Dit zich ontwikkelende volksonderwijs wil de heer Lovink (Directeur van het Departement van Landbouw in Ned.-Indië) dienstbaar maken aan het verspreiden van elementaire landbouwkennis onder de Inlandsche bevolking. Tot vorming van Inlandsche leerkrachten voor dit doel wenscht hij de uitzending van twee land- of tuinbouwleeraars, die reeds hier te lande voldoende ervaring hebben opgedaan, en bovendien van twee adspirant-landbouwleeraars, in het bezit van het einddiploma R. H. L. T. en B. S. en van de akte B voor schoolonderwijs in de landb.kunde.

Of kennis van een der Inlandsche talen van de uit te zenden personen geëischt zal worden, blijkt uit de memorie van Toelichting (op de Indische Begrooting voor 1911) niet. Maar mocht in deze richting worden voortgegaan (en het veld van werkzaamheid op dit gebied in den Indischen Archipel is onafzienbaar), dan ligt het voor de hand, dat kennis van de volkstaal een onafwendbare eisch mag genoemd worden voor hen, die geroepen zullen zijn onderwijs aan Inlanders te geven, en in voortdurende aanraking met de bevolking te komen. Mocht die eisch niet gesteld worden, dan zou dit even ongerijmd zijn, als wanneer men een Fransch landbouwkundige, die geen woord Hollandsch verstaat, tot landbouwleeraar in Gelderland benoemde!

Ook met het oog op deze plannen kan men dus niet anders dan ten zeerste betreuren een regeling, die geen genoegzame waarborgen oplevert, dat ook de a.s. Indische landbouwkundigen voldoende studie maken van de talen, de volkenkunde en de staatsinstellingen van het land, waar zij hun werkkring zullen vinden.

De Indische Mercuur.

Nr. 40 bevat de volgende bijdragen: Vermeerdering der beetwortelsuikerproductie per hectare, door H. C. Prinsen Geerligs. — Mededeelingen van het Deli-proefstation te Medan, door P. Hondius Jz. — De redevoering van Mr. G. Vissering op Koninginnedag te Batavia. — De goedkeuring van mijnbouwconcessiën ter Sumatra's Oostkust. — De „Prinses Juliana”. — De bacovenkultuur in Suriname.—Kultuurberichten (Surinaamsche sinaasappelen, enz.) — Kleine mededeelingen (Indische petroleum in Frankrijk. — Emigratie naar de Lampongs. — Wat Suriname ons kost. — Handel en scheepvaart in Suriname, enz.) — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen. — Enz.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een tweetal uitgaven, Adatbundel I (Gemengd) en III (Minahasa), bezorgd door de Commissie voor het adatrecht, verschenen bij Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage en uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië;

en op een 2en verbeterden en vermeerderden druk van het practische Nieuw Maleisch-Nederlandsch zakwoordenboek, ten behoeve van hen, die 't Maleisch met Latijnsch karakter beoefenen, door H. C. Klinkert. (Leiden, E. J. Brill).

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 13 September 1910;
De Sumatrabode, idem;
Het Bat. Nieuwsblad, idem;
De Locomotief t/m 12 idem;
De Sumatrabode t/m 16 idem;
Tjakaja Sumatra, idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 35;
De Indische Mercuur no. 41;
Handelsber. v/h Dep. van Landbouw no. 186;
Korst-verslag verg. Tweede Kamer S.-G.;
De Indische Gids, October-Afl.;
De Banier no. 36;
Weekblad voor Indië no. 21;
Moederland en Koloniën IV. Aanteekeningen op de Begrooting van Ned.-Indië voor het jaar 1911;
Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië no. 7;
Bijblad tot idem nos. 28 t/m 35;
Publicaties v/h N.-I. Landb. Syndicaat, afl. 18 en 19;
Tijdschrift der Mij. v. Nijverheid, Afl. Aug. en Sept.;
Cultuurgids no. 7;
Bulletin van het Koloniaal Museum te Haarlem no. 45; Verslag over het jaar 1909, met Bijlagen;
Onderzoek naar de mindere welvaart der Inl. bevolking op Java en Madoera;
VIe Levering van Benoodigdheden voor het Leger en de Zeemacht door de Inheemsche Nijverheid, bewerkt door J. B. Plas;
Handelsrevue September 1910;

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en Industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen enz.

MEDEDEELINGEN.

Van de afdeeling 's-Gravenhage.

Voordracht van den heer *A. J. Gooszen*, Kapitein van den Gen. Staf O. I. L., oud-commandant van het Exploratie-Detachement voor Zuid-Nieuw-Guinea.

Onderwerp:

„Een en ander over Land en Volk van Zuid-Nieuw-Guinea”, toegelicht door lichtbeelden, overzichtskaarten, enz.,

op **Vrijdag 21 October** 1910, des avonds ten **8 ure**, in de zaal **„Diligentia”, Lange Voorhout 4**, Den Haag.

Leden van „Oost en West” hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap of de hun toegezonden kennisgave.

Niet-Leden hebben toegang tegen betaling van **één gulden**. — Plaatsbespreken wordt aanbevolen.

HET BESTUUR.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

H. v. K. te V.	*f* 10.—
M. te 's H.	„ 5.—
Mevr. T. B.—B. te 's H.	„ 5.—

Voor de opgave,

E. VAN ASSEN, Secretaris.

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging met de *Redactie-Commissie* van het *Koloniaal Weekblad* zal plaats hebben op **Donderdag den 20sten October 1910**, ten **8½ ure n.m.**, in „Boeatan”, Heulstraat 19, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Hoofdbestuursvergadering op **Zaterdag den 29sten Oct. 1910**, 's namiddags ten **2½ ure**, in het lokaal der Vereeniging „*Oost en West*”, Heulstraat 17, 's-Gravenhage. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie Kol. Weekblad 1910 no. 28 blz. 6).
3. Mededeelingen.
   a. betreffende het Informatiebureau;
   b. betreffende onze vertegenwoordiging bij enkele lichamen en instellingen;
   c. betreffende de in Nederland studeerende Indische jongelieden;
   d. betreffende de subsidie;
   e. betreffende de afdeeling Groningen.
4. Voorstellen:
   a. ten opzichte van de exploitatie van het Kol. Weekblad;
   b. in verband met de 4e alinea van art. 5 der statuten.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau:

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat in het begin van de maand December a.s. een vergelijkend examen zal plaats hebben voor hen, die wenschen aangesteld te worden tot **klerk-telegrafist** bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië.

Bij het examen worden als eischen gesteld:

a. vlug, duidelijk en net schrift;

b. kennis van de Nederlandsche taal, o.a. blijkende uit een opstel over een gegeven onderwerp in goeden stijl, zonder taalfouten en van degelijken inhoud;

c. kennis van de Fransche taal, waarin de candidaten zich op eene goed verstaanbare wijze, mondeling en schriftelijk, moeten kunnen uitdrukken, terwijl zij een prozastuk uit het Nederlandsch in het Fransch moeten kunnen overbrengen zonder grove taalfouten; ook moeten zij de voornaamste taalregels kennen;

d. bekendheid met de Duitsche en Engelsche taal. De candidaten moeten uit die talen een opstel of fragment, schriftelijk en mondeling, in het Nederlandsch kunnen overbrengen en voorts het bewijs leveren dat zij de voornaamste taalregels kennen;

e. aardrijkskunde in het algemeen en in het bijzonder van Nederland en van de Nederlandsche koloniën en bezittingen in andere werelddeelen. Gemeenzaamheid wordt gevorderd met het gebruik van landkaarten, waarop de candidaten met gemak den loop der rivieren en de ligging van voorname plaatsen behooren te kunnen aanwijzen;

f. de beginselen der rekenkunde; kennis van de leer en de toepassing der evenredigheden, van die der gewone en tiendeelige breuken, alsmede grondige kennis van het tientallig stelsel van maten en gewichten.

Zij die bewijzen kunnen overleggen van bekendheid met de behandeling van telegraaftoestellen zullen de voorkeur genieten.

Sollicitanten hebben zich vóór 5 November a.s. bij gezegeld request bij het Departement van Koloniën aan te melden, met overlegging van een uittreksel uit hunne geboorte-akte, ten blijke, dat zij op 1 October 1910 den leeftijd van 18 jaar bereikt en dien van 23 jaar niet overschreden hadden, een door of namens den burgemeester hunner woonplaats afgegeven bewijs van goed maatschappelijk gedrag en een bewijs, dat zij hebben voldaan aan de verplichtingen, die uit de wet op de nationale militie voor hen zijn voortgevloeid.

Voor hen, die bewijzen kunnen overleggen van bedrevenheid in de bediening van Mose- of Sounder-toestellen geldt de bovenbedoelde leeftijdsgrens niet.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië worden gesteld, zijn benoembaar tot klerk bij den post-, telegraaf- en telephoondienst daar te lande.

Aan die betrekking is verbonden een aanvangstraktement van f 125 's maands, hetwelk naar verdienste tot f 150 's maands, en daarna door vijf jaarlijksche verhoogingen van f 10 's maands, tot f 200 's maands kan klimmen.

Het aanvangstraktement wordt intusschen reeds dadelijk verhoogd met f 5 's maands voor elk jaar in Nederland bij den dienst der posterijen en telegraphie doorgebracht, en eveneens met f 5 per maand voor elk radicaal tot zelfstandige bediening van Sounder-, Morse- en Recordertoestel, met dien verstande dat het in geen geval meer zal bedragen dan f 200 per maand.

Een inkomen van f 150 's maands brengt mede den titel van commies der derde klasse.

Benoembaarheid tot commies der tweede klasse wordt verkregen door een examen, waarvan de eischen door den Gouverneur-Generaal worden vastgesteld, en waarvoor een cursus kan worden gevolgd.

Ook de benoembaarheid tot commies der eerste kl. en hoogere rangen hangt af van een examen, waarvan de eischen eveneens door den Gouverneur-Generaal worden vastgesteld.

De inspecteurs worden bij keuze benoemd.

De bezoldiging van de commiezen der tweede kl. bedraagt f 150 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen van f 25 per maand, alzoo tot een maximum van f 300 's maands.

De commiezen der eerste klasse genieten een maandelijksche bezoldiging van f 350.

De commiezen der tweede en derde klasse, die met het beheer van een kantoor belast worden genieten bovendien f 20 's maands toelage, zoolang zij minder dan f 200 's maands als traktement genieten, welke toelage behouden blijft, nà verhooging van het traktement, als de titularis met het beheer van hetzelfde kantoor belast blijft.

De commiezen der tweede en eerste klasse kunnen respectievelijk worden aangewezen als kantoorchef der vierde en derde klasse op het aan hun rang als commies verbonden traktement en onder genot van huisvesting voor rekening van den lande of indemniteit voor huishuur ten bedrage van f 50 p. maand vóór de kantoorchefs der vierde en van f 60 per maand voor die der derde klasse.

De bij de spoorwegpostkantoren werkzaam gestelde commiezen genieten voor elken dag of onderdeel van een dag waarop zij in den trein hun dienst verrichten een daggeld van f 6 en de klerken van drie gulden.

De op het hoofdbureau van den post-, telegraaf- en telephoondienst werkzaam gestelde kantoorchefs en commiezen, zoomede de bij de hoofdkantoren gedetacheerde kantoorchefs der eerste en tweede klasse genieten boven hunne vaste bezoldiging een toelage van:

f 75 's maands voor een kantoorchef der eerste kl.;
f 60 's maands voor een kantoorchef der 2e kl.;
f 50 voor een commies der 1e kl.;
f 30 's maands voor een commies der 2e kl.

De commiezen verkrijgen eerst aanspraak op deze toelage, nadat zij drie jaren in den door hen bekleeden rang gediend hebben.

De bezoldiging van de kantoorchefs der tweede kl. bedraagt f 400 's maands; die van de kantoorchefs der eerste klasse f 475 's maands, en die van de hoofdkantoorchefs naar mate van de standplaats f 550 f 625 en f 700 's maands. Bij gebreke van een gouvernementswoning genieten de kantoorchefs der 2de klasse eene huishuurindemniteit van f 75 's maands, de kantoorchefs der eerste klasse en hoofdkantoorchefs f 100 's maands.

Bij de inspectie bedraagt de bezoldiging:

adjunct-inspecteurs f 250 tot f 350 's maands, het maximum te bereiken door twee jaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands; zij worden bij goede plichtsbetrachting en geschiktheid, na een jaar dienst op het maximum van f 350 's maands, bevorderd tot inspecteur;

inspecteur f 400 tot f 1000 's maands, te bereiken door zes driejaarlijksche verhoogingen van f 100 p. maand.

De inspecteurs op f 400 t/m f 600, heeten inspecteur der derde, die op f 700 t/m f 800, inspecteur der tweede, en die op f 900 t/m f 1000, inspecteur der eerste klasse.

De benoeming tot eene betrekking, waaraan periodieke traktementsverhoogingen verbonden zijn, geschiedt in den regel op het minimum traktement. Heeft de benoemde in eene vorige betrekking eene bezoldiging genoten gelijkstaande met of hooger dan het minimum, dan wordt de tijd gedurende welken hij in de vorige betrekking die bezoldiging genoten heeft, voor het toekennen der verhoogingen medegeteld.

Bij buitengewone geschiktheid, alsook wegens het met goed gevolg afleggen van het examen voor commies der eerste klasse vóórdat de leeftijd van 25 jaar bereikt is, een en ander bij uitmuntende plichtsbetrachting, kunnen de aan eene betrekking verbonden traktementsverhoogingen worden toegekend vóór het verstrijken van den daarvoor gestelden termijn.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd van 20 jaren, en het pensioen bedraagt dan ¼ van de hoogste gedurende twee jaren genoten bezoldiging. Voor elk jaar langer dienst tot een maximum van 30 jaren, wordt het pensioen voor 20 jaar dienst met 1/20 verhoogd, tot een maximum bij 30 dienstjaren van 3/8 van het hoogste gedurende twee jaren genoten traktement, als dit niet hooger dan f 1000 per maand is. Onder den voor Indisch pensioen geldigen diensttijd telt Nederlandsche diensttijd, die geldig zou zijn voor Nederlandsch pensioen, voor de helft mede.

Ten behoeve van de pensioenen wordt 2 pCt. betaald over de bezoldiging, genoten gedurende den tijd die jaar voor jaar, en 1 pCt. over inkomsten, genoten gedurende den tijd die voor de helft voor pensioen in aanmerking komt.

De gewone contributie aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, waaruit, behalve onderstand aan weezen, een pensioen aan de weduwen van die ambtenaren wordt toegelegd, gelijkstaande met 16 pCt. van de hoogste gedurende 2 jaren genoten bezoldiging, waarover gecontribueerd werd, bedraagt thans 5 pCt. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden 2 maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen.

Eene contributie in eens is in geval van huwelijk verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan 9 jaren bedraagt.

Overtocht als gouvernementspassagier der tweede klasse, c.q. met wettig gezin, wordt verleend aan hen die een aanvangstraktement zullen genieten van f 150 's maands of meer en in de 3de klasse aan hen wier aanvangstraktement minder dan f 150 per maand zal bedragen.

Verder is aan de uitzending verbonden:

a. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van f 750; en

b. een voorloopig traktement van f 75 's maands. Het voorloopig traktement gaat in met den dag van inscheping naar Batavia en duurt voort totdat in Indië het activiteitstraktement ingaat.

Geene uitzending heeft plaats, dan nadat bij onderzoek door de te 's-Gravenhage gevestigde geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën gebleken is van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Elk der uit te zenden personen moet zich schriftelijk verbinden om de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve uit de Indische begrooting worden voldaan wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Batavia, onverwijld terug te betalen, wanneer hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of wel binnen vijf jaren na aankomst op Java uit 's lands dienst ontslagen wordt om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, ter beoordeeling van de Regeering.

Ned. Staatscourant No. 232.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 9 Sept. 1910. No. 72.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: vier maanden binnenl. verlof aan den ass.-resident H. de Vogel; één jaar naar Europa aan den ingenieur P. J. Bertel.

Ontslagen: op verzoek eervol de adsp.-controleur G. F. de Bruijn Kops en de commies A. R. F. v. Slooten.

Benoemd: tot directeur der kweekschool te Makassar W. N. Briel; te Blitar P. de Nes; tot directeur der opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren te Probolinggo W. van den Heuvel; te Madioen J. C. Hietink; te Serang D. Rottier; voor den tijd van 5 jaren tot houtvester G. K. P. Schmall, K. Sihler en R. F. Bosch; tot onderwijzer te Soerabaja W. Suverijn en S. Polak; tot hulponderwijzeres te Gombong mej. E. G. J. van Cattenburgh; tot tijd. civiel-gezaghebber in de res. Oostkust van Sumatra J. A. W. Coenen.

Militair Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den onderluitenant J. H. Muller.

Bevorderd: tot 1en luitenant de 2e luit. der art. F. J. T. C. Siegmund en A. W. van den Berg.

Ingedeeld: bij het hoofdbureau van den generalen staf de kapitein H. J. D. de Fremery.

Uit de Javasche Courant van 13 Sept. 1910. No. 73.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den controleur Ch. L. de la Parra; den administrateur H. L. de Riemer en den ass.-res. A. M. J. G. Walbuhm.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk mej. H. F. Micola; de opzichter J. P. Barends en de leeraar G. L. Ververs.

Benoemd: tot directeur der ambachtsschool te Semarang J. Brussaard; tot controleur de adsp.-contr. T. J. Lekkerkerker en C. L. Dankmeijer; tot machinist bij de tinwinning op Banka H. P. Hooghwinkel, F. H. Meijer, D. W. H. Goudswaard, J. C. van der Meer Mohr, G. F. Ebell, J. W. D. Muller Kobold, V. E. Benjamins, J. F. Honskin en C. M. J. P. Borckmann; tot onderwijzer te Makassar F. B. Sanders.

Werkzaam gesteld: bij den dienst der in- en uitvoerrechten, als verificateur en geplaatst te Batavia H. Kater, H. Thomson, L. F. Behr, J. D. Brakel, P. J. Ch. Trouwerbach; te Semarang H.W. de Bruin en R. Edwards van Muijen; te Soerabaja A. G. Uithoven; als ontvanger te Koealoe H. W. Borst; te Poelau Moeda V. H. Harms; als boekhouder te Semarang J. A. Velberg; te Bandjarmasin L. R. V. Mallien; als verificateur te Blinjoe Ch. N. Altheer.

Benoemd: tot 1en klerk te Grisee W. C. Lans.

Militair Departement.

Benoemd: tot onderluitenant J. Kieft.

Overgeplaatst: bij het 4e depôt-bat. de majoor J. F. Later; bij het 10 bat. de id. P. von Mauntz.

Benoemd: tot bataljonsadjudant bij het garniz.bat. van Amboina en Ternate de 1e luit. F. Dam; tot id. bij het 2e bat. de 1e luit. L. Maurenbrecher.

Geplaatst: bij het 10e bat. de 2e luit. G. Pape; bij het 20e bat. de id. A. C. Koot; bij het 17e bat. de id. P. C. J. Scheffelaar.

Overgeplaatst: naar Banjoe Biroe de 1e luit. R. Giebing; de 2e id. J. H. Goossens en de onderluit. J. Kieft; naar het 6e bat. de 1e luit. C. Hillebron; naar het 11e bat. de kapt. F. C. Kruijt; naar Welter de 1e luit. J. Engelbert van Bevervoorde; naar het 16e bat. de kapt. M. W. Siebelhoff.